

Com fer el fitxer per a la nostra col·lecció de fòssils

Joan Roca i Juncosa (Barcelona, 1955) és llicenciat en ciències exactes per la Universitat Autònoma de Barcelona i col·laborador del Museu de Geologia del Seminari Conciliar de Barcelona. Aquest article va ser

publicat a la circular 25-26 (març-abril del 1981) de l'Institut Català de Mineralogia i Gemmologia, entitat a la qual agraïm la seva autorització per reproduir-lo.

50 (186/Volum 3/març 1983)

REGISTRE D'ENTRADA

Núm	Espècie	Pis	Localitat
2.145	Gasteròpodes	Miocè	Sant Pau d'Ordal (Barcelona)
2.146	<i>Pseudoastacus llopsi</i> VIA	Portlandià	Pedrerera de Rubies (Lleida)
2.147	<i>Cypraedia elegans</i> SOW	Eocè	Monistrol de Montserrat (Barna)
2.148	<i>Turritella imbrincata</i> LAM	Eocè	Monistrol de Montserrat (Barna)
2.149	<i>Spondylus</i> sp	Eocè	Castellterçol (Barcelona)
2.150	<i>Lutraria lutraria</i> LINNE	Helvecià	Cerdanyola del Vallès (Barna)
2.151	<i>Ulmus cochii</i> GAUDIN aff. <i>U. americana</i> LINNE	Pontià	Turó de Montgat (Barcelona)
2.152	Briozous	Plasencià	Siurana de l'Empordà (Girona)

Les paraules en rodona han de ser escrites en llaipsis.

El mètode que a continuació s'exposa intenta la unificació, per part de tots els qui d'una manera o altra estem dins del món de la paleontologia, dels criteris a seguir per fer un fitxer dels nostres fòssils.

Aquest fitxer no tan sols ens ha d'estalviar feina en la recerca d'un exemplar determinat dins de la nostra col·lecció, sinó que també intenta ser d'utilitat a tot aquell al qual pugui anar a parar una part o la totalitat dels nostres exemplars, i a aquelles persones interessades en l'estudi seriós de la paleontologia del nostre país.

Crec que cal esmentar aquí, abans d'entrar en el camp que ens

ocupa, la que ha de ser la nostra fita en tota recerca que fem de fòssils, a part, és clar, d'aconseguir la nostra col·lecció. Un fòssil, per petit i insignificant que pugui ser, per lleig o trencat que pugui estar, és la resta d'un ésser que en el seu moment và viure a la Terra; és, si més no, una resta que ens ha arribat fins als nostres dies, demostrativa que la vida no és exclusiva dels nostres temps. Per això cal que el veiem amb els mateixos ulls que el podria veure tot científic, donat que dins nostre tots portem aquest llumet, i fer-nos càrrec que aquesta resta ens pot servir, o pot servir un altre, per ajudar-nos a respondre qüestions importants que avui té plantejades la ciència:

l'evolució de la vida a la Terra, l'evolució de la forma de la mateixa Terra, l'ecologia de determinats llocs en temps molt anteriors a nosaltres, i tantes d'altres que aquí no cal anomenar, però sí que tenim en el nostre pensament.

Es per això que cal que per part nostra, col·leccionistes, aficionats, científics, etc. fem un esforç en comú per tal que, en un moment determinat, puguem donar una informació a aquell que ens la pugui demanar sobre les nostres troballes, a fi i efecte que permeti estalviar un temps important a aquests paleontòlegs, que a la fi ens ajudaran a respondre algunes de les qüestions abans esmentades. Aquesta és la finalitat que pretén el mètode aquí exposat. Anem, doncs, a veure com hem d'organitzar el nostre fitxer.

El material necessari serà:

-Un llibre o llibreta (segons la importància de la nostra col·lecció) per al registre d'entrada de fòssils.

-Una fitxa model 1, que acompanyarà sempre l'exemplar en la seva corresponent caixa.

-Una fitxa model 2, que constituirà el nostre fitxer d'espècies.

-Una fitxa model 3, per constituir el nostre fitxer de jaciments.

-Una fitxa model 4, que constituirà el nostre fitxer d'epítets específics. Aquesta fitxa és optativa i només recomanable per a grans col·leccions.

A la vegada, és interessant que la disposició dels fòssils en la col·lecció estigui ordenada per nivells estratigràfics diferenciats. Aquesta diferenciació, i ja que en tota col·lecció el que més maldecaps ens produeix és l'aprofitament de l'espai disponible, seria convenient fer-la, per exemple, diferenciant els colors de les caixes on guardem els fòssils, caixes d'un color per a restes del Carbonífer, d'un altre color per a restes del Juràsic, etc.

En el "Registre d'entrada" farem constar:

-Número d'entrada, que es donarà correlativament i segons l'ordre en què incorporem els nous exemplars a la col·lecció. Aquest número, el posarem damunt d'un o uns quants dels exemplars que conté la caixa a què es refereix, escrit amb tinta xinesa sobre una taqueta de pintura blanca.

-Espècie de què es tracta, si la coneixem; de totes maneres s'han de seguir les instruccions que es donaran al respecte en l'apartat "espècie" de la fitxa n.º 1.

-Pis estratigràfic al qual correspon l'exemplar.

-Lloc de procedència.

Fitxa n.º 1. És la fitxa bàsica de la

FITXA NÚM. 2

COL·LECCIÓ DE.....

5 - A-9

I - *Heteraster oblongus* D'ORBIGNY

2 - 343	3 - Aptià	4 - Xerta (Castelló)
378	Aptià	La Sénia (Tarragona)
434	Aptià	Morella (Castelló)
1.114	Aptià	Tortosa (Tarragona)
1.348	Aptià	Rubielos de Mora (Terol)
1.514	Aptià	Begues (Barcelona)
1.710	Aptià	Sant Pere de Ribes (Barcelona)
2.014	Barremià	Olèrdola (Barcelona)

FITXA NÚM. 3

COL·LECCIÓ DE.....

1 - Període: EOCE	3 - Full n.º: 391 - IGUALADA
2 - Pis: Bartoníà	4 - Municipi: Pobla de Claramunt
	5 - Província: Barcelona
	6 - Jaciment Els Moions - Des del cementiri a Roca Llarga i els Plans

7 - 710	8 - Terres amb microfòssils	9- A-2
715	<i>Nummulites striatus</i> BRUG	A-2
728	<i>Discocyclina pratti</i>	A-2
716	<i>Operculina alpina</i>	A-2
813	Esponja	A-4
815	Briozous	A-4
816	<i>Retepora cellulosa</i>	A-4
918	Polipers	A-9
709	<i>Orbicella friulana</i>	A-9
713	<i>Rhabdophyllia tennis</i>	A-9
1418	<i>Orbicella</i> sp.	A-9
750	Equínids	A-10
759	<i>Schizaster</i> sp.	A-10
760	<i>Schizaster montserratensis</i>	A-10
761	<i>Ditremaster gregoirei</i>	A-10
801	<i>Serpula</i>	A-4
919	<i>Pecten ornatus</i>	A-7
699	Dents de peix	A-10

FITXA NÚM. 1

COL·LECCIÓ DE.....

1- 23.478	2-D-4
3- <i>Tylocbilus tactospira</i> COSSM	
4- Ilerdià	
5- Vilanova de Meià (Lleida), Camps de Cabrera.	
6- Juliol 1943	
7- Via 1978	
8- Exemplars recollits <i>in situ</i> .	

març 1983/Volum 3/187) 51

nostra col·lecció. Ha d'acompanyar sempre l'exemplar o exemplars a què fa referència. S'ha de fer una fitxa per a cada caixa que hi hagi en la col·lecció. En aquesta caixa pot haver-hi un sol exemplar o diferents de la mateixa espècie, gènere, família, etc., segons es veurà més endavant.

En aquesta fitxa farem constar:
-Número de l'exemplar, que ha de coincidir amb el que té en el registre d'entrada.¹

-Cota; sota aquesta denominació es designa el lloc on el material està localitzat en la nostra col·lecció; per exemple, 3.er prestatge 2.^{on} armari. Aquesta cota (el simbolisme de la qual cadascú pot triar al seu albir) és convenient escriure-la en llapis, ja que és fàcil que canviem de lloc un exemplar, per exemple, a causa d'una ampliació de la col·lecció, i per tant s'haurà de canviar la cota corresponent.²

-Espècie: L'ingrés d'un nou exemplar no sempre ens donarà l'alegria de saber l'espècie de què es tracta, per això cal seguir les normes següents: si coneixem realment el nom de l'espècie, l'escriurem amb tinta xinesa (l'experiència demostra que és l'únic sistema d'escriptura que no s'esborra amb el pas del temps ni amb la humitat), i el subratllarem, per exemple: *Myotragus antiquus* PONS 1977. S'ha de tenir sempre present les normes de nomenclatura zoològica i botànica. El fet de subratllar el nom implica la total seguretat en la determinació de l'exemplar. Si només coneixem la família o el grup al qual pertanyen les nostres troballes, farem constar aquest nom en la fitxa, escrit en llapis, ja que si posteriorment els podem determinar puguem utilitzar la mateixa fitxa. És per això que es poden tenir en una sola caixa diversos exemplars de diferents espècies,

FITXA NÚM. 4

COL·LECCIÓ DE.....

1 - Batalleri

2 - H. SAMP 3 - *Dalmanites* 4 - Artròpode 5 - Silúric 6 - J-3

DUBAR	<i>Homeorhynchia</i>	Braquiòpode	Juràsic	B-7
DUBAR	<i>Rhynchonella</i>	Braquiòpode	Juràsic	D-4
ALL.	<i>Edwardosmia</i>	Cnidari	Cretàcic	F-3
LAMBERT	<i>Hemiasper</i>	Equínid	Cretàcic	F-4
LAMBERT	<i>Porosoma</i>	Equínid	Cretàcic	F-4
VIA	<i>Micromaia</i>	Crustaci	Eocè	B-12
BASSE	<i>Pseudosaynella</i>	Cefalòpode	Cretàcic	F-8
VIRET	<i>Metarctos</i>	Mamífer	Miocè	K-3

estalviant-nos espai, tal vegada necessari per a d'altres caixes.³
 -Període i pis: Per exemple, Cretàcic - Cenomanià.⁴
 -Localitat: Aquest és el punt més important de tota la fitxa. Un exemplar del qual no es conegui la procedència perd gran part del seu valor. És, doncs, molt important que en les nostres recerques de fòssils coneguem exactament el lloc on ens trobem i que en les nostres adquisicions i canvis ens donin i donem aquesta dada i, per fi, que a tothom que pugui estudiar la nostra col·lecció el puguem informar sobre el lloc exacte on s'ha trobat un exemplar determinat. Caldrà posar el nom del municipi i de la província de procedència, i també totes les dades que facin referència al lloc exacte de la troballa, com poden ser punts quilomètrics de carreteres, el nom de la casa que es trobi més a prop del jaciment o, fins i tot, si tenim manera de saber-ho, les coordenades geogràfiques del punt exacte de la troballa. Per exemple: La Secuita (Tarragona) - Treballs d'excavació del pantà de Catllar; Manresa (Barcelona) - Nacional II P.K. 34,600 a 100 m. al NW; Artà (Balears) - Carretera de cap Farrutx P.K. 3; etc.⁵
 -Data en què es fa la recol·lecció.⁶
 -Determinat per: Aquí es posa el nom de la persona o persones que es responsabilitzen de la determinació de l'exemplar en qüestió i la data en què s'ha fet. Exemple: Roca - 1980.⁷
 -Observacions: En aquest apartat es pot posar qualsevol tipus d'observacions que es creguin interessants, com és el fet de trobar el material *in situ*, arrossegat, al mig de marès, etc.⁸
 Fitxa núm. 2. Aquesta fitxa serà

el nostre fitxer d'espècies. Aquest fitxer, diferenciat per pisos estratigràfics, serà ordenat dintre d'ells per noms genèrics dels exemplars que constitueixen la col·lecció. En cada fitxa han de constar les següents dades:
 -Nom de l'espècie, segons les normes donades anteriorment.¹
 -Número del registre d'entrada.²
 -Pis estratigràfic.³
 -Localitat, amb les indicacions donades en la fitxa anterior.⁴
 -Cota, per saber el lloc on podem trobar l'exemplar.⁵
 Fitxa núm. 3. Aquestes fitxes formaran el nostre fitxer de jaciments. Com en el cas anterior, el fitxer estarà dividit per períodes, i dins de cada un d'ells, les fitxes s'ordenaran alfabèticament pel nom dels municipis. Si en un municipi hi ha més d'un jaciment, s'han de fer tantes fitxes com jaciments trobem. Aquestes fitxes han d'incloure:
 -Període geològic.¹
 -Pis estratigràfic.²
 -Número de la fulla corresponent del Mapa Geològic Nacional a escala 1/50.000 corresponent també al mateix full del Mapa Topogràfic Nacional a la mateixa escala. Aquesta és una dada convenient per tal d'orientar-nos sobre el mapa en parlar d'un lloc determinat.³
 -Municipi.⁴
 -Província.⁵
 -Nom del jaciment.⁶
 -Número del registre d'entrada.⁷
 -Espècie: Ordenarem dins de la fitxa els diferents animals o plantes, de menys a més complexitat d'organització, és a dir, posarem en primer lloc els foraminífers, després les esponges, a continuació els celentarats, etc.⁸
 -Cota.⁹

Fitxa núm. 4. Com s'ha dit al començament, aquesta fitxa és optativa, però convenient en les grans col·leccions. El fitxer a formar amb aquestes fitxes s'ordenarà alfabèticament segons els noms dels epítets específics. Això servirà per resoldre els problemes de sinònims de noms genèrics amb els quals ens podem trobar sovint. En cada fitxa constaran les següents dades:
 -Epítet específic.¹
 -Autor.²
 -Relació de gèneres que el porten.³
 -Classe zoològica a la qual pertany el gènere.⁴
 -Pis estratigràfic.⁵
 -Cota.⁶
 Si fem servir el sistema de fitxes que acabem d'exposar, alguns resultats immediats que podem obtenir són: En primer lloc, podrem localitzar en qualsevol moment un exemplar determinat de la nostra col·lecció, i a la vista de l'exemplar conèixer-ne l'espècie. Gràcies al fitxer d'espècies, quina és la distribució en l'espai d'un determinat animal; el fitxer de jaciments pot donar informació d'un jaciment exhaurit o desaparegut per diferents raons; i moltes altres dades, a més d'estar preparats per si un dia, i tal vegada és llançar a l'aire una idea futurista, però que en alguns països ja existeix, entre ells França, es crea un banc de dades, en un ordinador central, per conèixer en tot moment el material amb el qual podem comptar per fer qualsevol estudi.

Joan Roca